

זה הדבר

زوهدبرك ZO HADEREKH

גיליון 33, 22 באוגוסט 2018

עם הפנים למלחמה

מאחורי דיבורים על ביסוס הפסקת אש בגבול הרצועה, מקדמת הממשלה מדיניות של הרבה יותר לצבא ופחות לאזרחים

בידיעות מהדיונים שנערכו לאחרונה בקהיר בחסות נשיא מצרים ושליט קטאר בדבר הפסקת אש ("הסדרה") אין כדי לנטוע תקווה לשלום. הרי לאחר כל אחד מסבבי המלחמות בעזה הושג הסכם רגיעה זמני, אשר לא קידם כלל את פתרון השאלה הפלסטינית ואת השגת השלום היציב ולא מנע את ההתלקחות הבאה.

מהדיונים הנוכחיים בקהיר נשקפת דווקא מגמה מסוכנת של מתן מעמד רשמי לנתק בין הרצועה לגדה. פרשנים ישראליים אחדים ביטאו זאת כאשר כתבו, כי לאחר 12 שנות שלטון חמאס בעזה, יכולה הרצועה להיחשב כמדינה.

מכאן שבעילה של הצורך בהקלת המשבר ההומניטרי המעמיק בעזה, פועלות ישראל, ארה"ב מצרים וקטאר כדי להרחיק את פתרון שתי המדינות, ישראל ופלסטין, ואף לעשותו בלתי-אפשרי.

הרי אם לרצועה יינתן מעמד של כמו-מדינה, יהיו בפועל שתי כמו-מדינות – הגדה המערבית בשלטון מוגבל של הרשות הפלסטינית והרצועה בשלטון מוגבל של חמאס.

בריאיון לערוץ מוסאווה (19.8) הזהיר מוחמד ברכה, יו"ר ועדת המעקב העליונה של האוכלוסייה הערבית, מפני הניסיון שנעשה בשיחות בקהיר לעקוף את אש"ף ולהגיע להסדרה מול חמאס בלבד, ובכך לחבל באחדות העם הפלסטיני ובסכיו לכינונה של מדינה פלסטינית עצמאית בגדה וברצועה, לרבות ירושלים המזרחית (בנושא זה – ר' החלטות מזכירות חד"ש, ע' 8).

ההחלטה של ראש הממשלה נתניהו ושל שר האוצר כחלון (15.9) להגדיל את ההוצאות הצבאיות בתקציב המדינה באופן תלול מ-70 מיליארד שקל כיום ל-100 מיליארד שקל בתוך עשור, חייבת לזעזע את החברה הישראלית.

למיליטריזציה מואצת כזאת של תקציב המדינה יש משמעויות מרחיקות לכת:

ראשית, הממשלה מרכזת את מאמציה בהערכות למלחמות הבאות (עזה? סוריה? איראן?), הצפויות להיות הרסניות ורבות נפגעים;

שנית, הגדלה מואצת של התקציב הצבאי תבוא על חשבון קיצוצים מכאיבים בתקציבים לתחומים אזרחיים שנקלעו למשבר כמו בריאות, רווחה, חינוך ותשתיות;

שלישית, הדיבורים על הסכם הפסקת אש ארוך טווח בגבול הרצועה (המכונה "הסדרה"), כמו גם ההכרזה של טראמפ בדבר "עסקת המאה" שתוביל לשלום,

נועדו להשיג פסק זמן למימוש ההתחמשות המתוכננת; רביעית, להצדקת הגידול המואץ בהוצאות הצבאיות, מחריף נתניהו את הדיבורים מלבי האיבה בדבר "איומים על הביטחון" ו"מאיימים להשמידנו";

חמישית, ליבוי ההיסטריה המלחמתית גם מסייע לימין להמשיך במהלכים לצמצום המרחב הדמוקרטי, לסתימת פיות ולחקיקה לאומנית;

ששית, האצת ההתחמשות הישראלית פירושה ריסוק השאיפה הטבעית של הפלסטינים ברצועה ושל הישראלים להפסקת חילופי האש ולמניעת סבב מלחמתי נוסף.



נשיא מצרים א-סיסי והאמיר הקטארי אאל ת'אני (ויקימדיה)

חרושת הפייק ניוז של ביבי ומירי רגב

"ראש הממשלה בנימין נתניהו אמר בישיבת הממשלה שרבים מהאנשים שהפגינו בתל אביב נגד חוק הלאום 'רוצים להפוך את ישראל למדינה ישראלית-פלסטינית'. 'ראינו אתמול את דגלי אש"ף בלבה של תל אביב ושמענו בדם ואש נפדה את פלסטין', אמר ראש הממשלה, 'בדיוק לשם כך העברנו את חוק הלאום'. שרת התרבות מירי רגב התייחסה לפני ישיבת הממשלה להנפת דגלי פלסטין בעצרת, ואמרה כי 'זה שהשמאל חבר לערבים זה אבסורד. אני בטוחה שרבים מתהפך בקברו'. רגב אמרה כי 'לא יכול להיות שבמרכז תל אביב מונפים דגלי פלסטין, זאת הסתה'".

(גלי צה"ל, 12.8)

... ועוד פייק ניוז מבית היוצר של השר קרא

"לטובת אלה שלא רוצים שישראל תהיה מדינה יהודית, אני מציג להם מצב היפותטי אם ישראל לא הייתה קמה: דאעש היה טובח היום בדרוזים כמו בסוריה. לכן, חוק הלאום בא להבטיח מדינה יהודית, והמשמעות היא שאם יש יהודים יש דמוקרטיה. אין יהודים – אין דמוקרטיה".

(שר התקשורת איוב קרא בכנס במצודת זאב, 8.8)

הֲדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן? לאו דווקא בארה"ב העשירה

"חלקם של הקשישים באוכלוסיית ארה"ב צומח, אבל את החלום הטיפוסי על החיים בפנסיה הם צריכים להחליף במציאות של פשיטות רגל. הסימנים לבעיות האפשריות בגיל זה – היעלמות הפנסיות, זינוק בהוצאות הרפואיות והסכונות לא מספיקים – מצטברים כבר כמה שנים.

"מחקר חדש שופך אור על ממדי הבעיה: שיעור האנשים בני ה-65 או יותר המגישים בקשות לפשיטת רגל עלה פי שלושה מאז 1991. המחקר גילה גם כי בני קבוצת גיל זו הם חלק גדול הרבה יותר מכלל המגישים בקשות לפשיטת רגל. השינויים המתרחשים בשלושת העשורים האחרונים, המעבירים את האחריות על הרווחה הפיננסית מהממשלה והמעסיקים אל היחידים (הנושאים באחריות גדולה מאי פעם לרווחתם הפיננסית), מניעים את התהליך. בין היתר, בעשורים אלה התארך זמן ההמתנה לקבלת קצבאות מביטוח לאומי, תכניות הפנסיה של המעסיקים הוחלפו לתכניות פנסיה אישיות וההוצאות האישיות על בריאות גדלו".

(ניו יורק טיימס, 4.8)

לא ברית דמים ואפילו לא ברית שרים

"חמישה שרים בלבד הגיעו היום לדיוני הוועדה לענייני דרוזים וצ'רקסים בראשות ראש הממשלה בנימין נתניהו על אף שאתמול נרשמו 13 שרים לוועדה, עם הקמתה".

(וואלה, 6.8)

תורת השלבים של הרב מלמד

"חוק הלאום בצורתו הנוכחית הוא רק השלב הראשון בקביעת זהותה הלאומית של מדינת ישראל. השלב השני וההכרחי הוא שינוי עמוק במערכת המשפט. השלב השלישי – קביעה בחוק יסוד שכל אדם שגר בתחומי מדינת ישראל ואינו נאמן לה, ומסרב מטעמים לאומיים להתגייס לצבא או לשירות לאומי לטובת מדינת ישראל כמדינת העם היהודי, אינו זכאי לכל הזכויות האזרחיות. אין עמדה מוסרית מזו".

(הרב אליעזר מלמד, ערוץ 7, 9.8)

מלחמה היא בריאות - חבל רק שמתים ממנה

ראש עיריית שדרות, אלון דויד, אמר בתגובה להפסקת האש [עם חמאס] כי הוא מבין את הרצון להגיע למשא ומתן, אך לדעתו זו טעות. 'נצטרך להגיע למבצע ולמגר את הטרור הזה' אמר דויד, והוסיף כי 'המלחמה לסירוגין לא בריאה לנו ולא בריאה למדינת ישראל'".

(וואלה, 10.8)



דברים בשם אומרם

הבעיה של יו"ר ההסתדרות עם חוק הלאום

"כציוני אני תומך לחלוטין בכך שמדינת ישראל היא יהודית ושל העם היהודי. אבל בחוק הלאום חסר הנושא של שמירת זכויות הפרט, וחבל. הרי במגילת העצמאות דובר במפורש על שוויון מוחלט לפרט ולאזרח באשר הוא. אני חייב לגלות לך שבעניין החוק קיבלתי פידבקים שליליים ממגזר המיעוטים שמרגישים שהתעלמו מהם מבחינת זכויות הפרט. חבל שלא הדגישו את השוויון בזכויות. לו כך היה, כל המאבק היה מתייתר".

(יו"ר ההסתדרות אבי ניסנקורן, "מעריב", 3.8)



מכתבים למערכת

איפה ואיפה בשידור הציבורי

ברשת ב' של תאגיד השידור "כאן" מועסקת שדרנית המשוכנעת כי היא אור לגויים. אסתי פרז שמה. זו ראינה לפני כמה שבועות את ח"כ עאידה תומא-סולימאן (חד"ש, הרשימה המשותפת) בהתגרות ובזלזול, תוך גלגול והפגנת עליונות, בעוד שחברת הכנסת ענתה לה בנועם ובשום שכל. לאחר מכן שוחחה פרז, כולה נופת צופים, עם הזמר אריאל זילבר, איש חב"ד ולאומן ימני בדעותיו.

ב-8 באוגוסט, בעת דיון במליאת הכנסת בעניין חוק הלאום, הושמעו בתכניתה של פרז דבריו של ח"כ יוסף ג'בארין (חד"ש, הרשימה המשותפת). למנחה היו הערות סרקסטיות לחלוק עם הצופים ("כאן, בישראל, יש אפרטהייד?!").

כששופט בית משפט העליון בדימוס אומר שמדינת ישראל הופכת מדינת אפרטהייד – זו דעה לגיטימית. אך כשח"כ ערבי, ד"ר בהשכלתו, משפטן, לשעבר מרצה למשפטים באוניברסיטת חיפה והאחראי לקשרים הבינלאומיים בסיעה השלישית בגודלה בכנסת, אומר דברים דומים – זו כבר עמדה בלתי-לגיטימית הנעשית מושא ללעג.

הגיעה העת לדרוש מהשדרית הנ"ל שתלמד קורס באתיקה עיתונאית, עם תוספת שעות הכוללת מטלות בית בסגנון "איך להימנע מלבטא השקפות לאומניות בעת עבודתי בשידור הציבורי האמור לשרת את כלל אזרחי המדינה". ייתכן שהלימוד יהא לה לעזר בעת שתראיין בעתיד את אחד מחברי הכנסת המשובחים שלנו.

אבשלום קוזה, רמלה

אפשר לשלוח מכתבים למערכת באמצעות הדוא"ל:
zohaderekh@gmail.com
 או לחיבת דואר 26205 ת"א-יפו 6126102

החינוכית יועסקו פריילנסרים לביצוע פרויקטים, וכשאלה ייגמרו הם עלולים להישאר ללא פרנסה עד הפרויקט הבא. השינוי העיקרי הוא באופן הפקת התכניות ברמה הכלכלית, ולכן ברור שזכויות העובדים נפגעו ועוד ייפגעו.

איך השפיעה החינוכית על דורות שלמים של ילדים ונוער?

הטלוויזיה החינוכית הייתה, עד 1989, גוף השידור המרכזי ביותר לילדים בארץ. כל עוד היה ערוץ ילדים יחיד, פעלו שתי תחנות, רשות השידור והטלוויזיה החינוכית. רוב השידורים לילדים הועברו באמצעות הטלוויזיה החינוכית, בעוד שרשות השידור לילדים ונוער שעה ביום. מעט הטלוויזיה שהייתה לילדים בארץ סופקה בערוץ החינוכית. דורות שלמים של ילדים בשנות ה-60, ה-70 וה-80 גדלו על ברכיה של הטלוויזיה החינוכית.

בשנות ה-90 המצב השתנה, וסימנה זאת הופעתו של ערוץ הילדים המסחרי. ריבוי הערוצים הקשה על החינוכית, במגבלות תקציבה, לספק תחרות רצינית לערוצי הילדים המסחריים שהלכו והתפתחו. בשנות האלפיים המצב החריף אף יותר. כיום פועלים בישראל מעל 19 ערוצים לילדים, וזה מספר מטרף למדי.

למה מוביל ריבוי הערוצים?

היו דברים טובים יותר בחינוכית, והיו דברים טובים פחות. החינוכית התייחסה לילדים כאל תלמידים. אפשר להצביע על הצדדים החיוביים בכך, ולדבר על ערכים ותכנים חינוכיים; מצד שני ה"חינוכי" היה גם ההגמוני, הציוני, הממלכתי, הפועל תחת שליטה צמודה של משרד החינוך לטוב ולרע. המסרים שם לא היו חתרניים או שונים, והם הוכפפו לכללים נוקשים. אסור היה אפילו להגיד לילדים "אבולוציה", ואני לא מדבר על נושאים פוליטיים סבוכים יותר.

ריבוי הערוצים יצר מגוון, אך קידם את התפישה של הילד כצרכן, ההופכת את הצופים חברים בשוק של מוכרים וקונים, ולא רואה בהם מקבלי שירות מהמדינה. במובנים רבים, שינוי מהותי זה יוצר לנו מעין "מזון מהיר טלוויזיוני". כיום, שידורי הטלוויזיה לילדים מורכבים ברובם ממוצרי בידור כאלה.

מחקר שערכתי בשנה שעברה הראה כי כאשר בוחנים שוויון מגדרי, הטלוויזיה החינוכית היא עדיין מקום שוויוני יותר מאשר יתר ערוצי הילדים. גם בסוגיות כמו הפקות מקור לעומת הפקות חוץ – בטלוויזיה החינוכית שידרו יותר הפקות מקור מאשר בערוצי הילדים המסחריים.

תהליך הפרטה בשידורים לילדים נמשך?

בהחלט. בספר שיראה אור ב-2019, אני מסכם את עבודת הדוקטורט שלי ומנתח את השינוי בתפישת הילדות ב-50 שנותיה הראשונות של הטלוויזיה לילדים בארץ. התהליך מתמצה בהפרטה של תרבות הילדים: תחילה, השינוי התפשתי (מתלמידים לצרכנים) והמעבר משליטה מלאה של הממסד והמדינה לשליטת כוחות השוק. בעשור האחרון, לאט לאט, ההפרטה הביאה לכאן גם תאגידים גלובליים כמו ניקולודיאון ודיסני, שהם ערוצי ילדים בבעלות תאגידי ענק בינלאומיים. זו רוב המדיה שהילדים צופים בה היום בארץ. סגירתה של החינוכית היא הצעד האחרון בינתיים בתהליך ריכוז השידורים לילדים בידי חברות ומפיקים פרטיים.

יוסף לאור



הבובה הפופולרית קישקשתא (צילום: הטלוויזיה החינוכית)

מתלמידים לצרכנים

ראיון בעקבות סגירת הטלוויזיה החינוכית

בשבוע שעבר (14.8) נסגרה סופית תחנת הטלוויזיה החינוכית וזאת לאחר 52 שנות פעילות. בהודעת הפרידה שפרסמו העובדים באפיק 23 נכתב: "חינוכית נפרדת מכם בכאב ואהבה. תודה לכם, צופינו הנאמנים, שמצאתם בחינוכית בית חם, חכם, ערכי, מלמד ושופע הומור. נתנו את הלב והנשמה כדי להביא לכם יצירה ערכית ואיכותית".

ההחלטה לסגור את תחנת החינוכית נתקבלה במסגרת פירוק רשות השידור והקמת תאגיד השידור הציבורי החדש. עובדי הטלוויזיה החינוכית יצאו למאבק ארוך על מנת למנוע את הסגירה הצפויה, אולם בהצבעה בכנסת בחודש שעבר (19.7) קבעה הכנסת כי החוק בנושא לא ישונה. מרבית עובדי החינוכית פוטרו, וכ-40 מהנותרים הוטמעו במערכת של תאגיד השידור.

את הערוץ הוותיק אמור להחליף ערוץ ילדים ונוער שישדר אף הוא באפיק 23, "כאן חינוכית". בתחילת דרכו יתבסס הערוץ החדש על שידורים חוזרים של סדרות ילדים ונוער, לרבות תכניות ששודרו עד כה בחינוכית.

שוחחתי עם ד"ר יובל גויזנסקי, מרצה במחלקה לתקשורת במכללת ספיר. בחודשים הקרובים יתפרסם ספרו שיעסוק ב-50 שנות טלוויזיה לילדים בישראל. "הטלוויזיה החינוכית", הסביר, "היא חלק אינטגרלי מהיסטוריה זו".

מנה השלכות שעשויות להיות לסגירה?

צריך לשים דברים בפרופורציה. התחנה עצמה נסגרה, אבל אפיק 23 ממשיך לתפקד כערוץ "כאן חינוכית" שמנהל תאגיד השידור. מבחינת הצופים, החינוכית תמשיך לתפקד תחת כותרת אחרת ותחת הנהלה אחרת. מה ישדרו בו? איני יודע, כי כרגע עוד רב הנסתר על הגלוי.

דבר אחד ברור: המפסידים העיקריים הם 120 העובדים – אלה שנתרו לעבוד אחרי כמעט שני עשורים של קיצוצים. פעם הועסקו 400 אך מספרם צומצם פעם אחר פעם. זאת, בדומה מאוד למהלכים שנקטו ברשות השידור, ולפני כן בלשכת הפרסום הממשלתית.

צפוי שמרבית ההפקות בערוץ החדש יוצאו לחברות הפקה חיצוניות. עובדי החינוכית שנתרו יישארו בצד, שכן מהמהלך ייהנו בעיקר מפיקים חיצוניים, אליהם יזרמו התקציבים. האם זה יהיה טוב או רע לצופים? קשה לדעת. זה תלוי בעיקר באנשים שיעמדו בראש הערוץ החדש. בחברות ההפקה עבור

"החזית העממית" שיזמה המפלגה באותה שנה במטרה לבסס את המערכה נגד הממשל הצבאי. מרתק ומרגש לגלות

כי המורות והמורים לא היו לבדם במערכה זו. לצד כל מורה שפוטר או שנעצר, עמדו תלמידות ותלמידים אמיצים ומעוררי

השראה, שלא שתקו ואף סיכנו את עצמם.

אני חושב על תלמידי של המורה אוהד

מק"י זוהיר חלאק, שהחליטו בחודש אוקטובר 1958 לשלוח לרשויות את המכתב הבא: "אנו תלמידי ביי"ס אלמעמדאניה בנצרת מבקשים את התערבותכם המידית להחזרתו של מורנו זוהיר חלאק, המורה לערבית ולהיסטוריה בכיתות התיכוניות. אתמול עצרה אותו המשטרה ללא צידוק כלשהו לפי הוראת המושל הצבאי בנצרת. אנו מאיימים בשביתה אם לא יוחזר מורנו מיד. אנו מוחים בתוקף על מעשה זה, השולל מאיתנו את האפשרות להמשיך את לימודינו. אנו רואים במורנו סמל הנאמנות למקצוע ההוראה הנכבד."

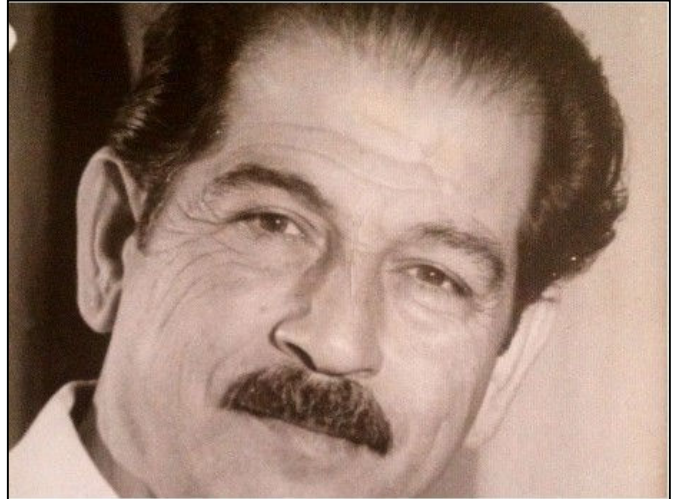
אם רוצים להבין כמה אמיצים היו תלמידים אלה, אפשר לספר שזו הייתה הפעם השלישית שהם עמדו לצד מורם. בחודש מאי של אותה שנה, פוטר המורה חלאק לראשונה בהוראת המושל הצבאי. הוא הוחזר לעבודה לאחר שתלמידי הכריזו על שביתה בת יומיים. בתחילת שנת הלימודים שלאחר מכן, היה חלאק אחד הקורבנות של מסע ציד שלטוני נגד מורים ערבים. כשהתלמידים הגיעו לבית הספר ב-18 בספטמבר, נודע להם כי בארבע בבוקר של אותו יום עזר הממשל הצבאי את המורה שלהם. במחאה, חזרו התלמידים לבתייהם. לאחר כל אחת משביתות וממחאות אלה, זומנו התלמידים שזוהו כמנהיגי המחאה, ובניהם חברי הנוער הקומוניסטי, ל"שיחות" חקירה ואיומים.

לתלמידי השובתים של חלאק בנצרת, חברו התלמידים בדיר אל-אסד שמחו על מעצרו של המורה הקומוניסט מכפר יאסיף נימר מורקוס: התלמידים יצאו מהכיתות וסירבו ללמוד. "השלטונות מפעילים טרור נגד מורים ערבים שובתים, הממשל הצבאי מאיים על תלמידים והוריהם", נכתב ב"קול העם", עיתון מק"י (19.6.58). גם התלמידים בכפר דנון, בתמיכת הוריהם, לא הגיעו לבית ספר, וזאת במחאה על פיטוריו של המורה אליאס דלה, אף הוא קומוניסט מכפר יאסיף. לאחר שכשל משרד החינוך בניסיונותיו "לשכנע" את התלמידים ואת הוריהם, החליט המושל הצבאי להתערב וזימן אליו שני תלמידים וחמישה מבוגרים. גם מאמציו כשלו.

כך תיאר את השתלשלות הדברים בכפר דנון כתב קול העם בנצרת: "נסע המושל הצבאי, בכבודו ובעצמו יחד עם קצין המשטרה שוויילי לכפר, שם שללו את רישיון התנועה מהמורה השובת, אליאס דלה, ציוו עליו לעזוב את הכפר והודיעו לו כי אם יחזור לכפר, ייאסר. לאחר מכן גער המושל הצבאי במורים האחרים וציווה עליהם להמשיך בהוראה. לאחר שהללו הסבירו לו כי בלי תלמידים קצת קשה להם להורות, נתן המושל הוראה למנהל בית הספר להודיע להורים כי הוא מצווה עליהם לשלוח את ילדיהם לבית הספר ואם ההוראה לא תחודש כסדרה, יוכנס הכפר דנון לרשימה השחורה."

התלמידים בדנון שבתו בחודש ספטמבר. חבריהם בנצרת הגיבו בצורה דומה כאשר המורה חלאק פוטר בפעם השלישית ונעצר בפעם השנייה. הנערים האלה מחו, שבתו, התנגדו.

בימים אלה מתקיימות פגישות רבות של אנשי שמאל יהודים וערבים לקראת עוד סבב בהתנגדות לאלימות השלטון, לגזענות ולאפליה. טוב נעשה אם נספר את סיפורם של גיבורות וגיבורי המאבק, אם נהיה מודעים למחיר העצום ששילמו, ואם נזכור כי אנחנו עוד חולייה בשרשרת של התנגדות. יש לנו מה ללמוד מהם, ואנו חבים להם רבות.



נימר מורקס (צילום: זו הדרך)

המושל ציווה, התלמידים סרבו

פיטורי מורים קומוניסטים ערב
פתיחת שנת הלימודים 1958

מאת רענן שמש-פורשנר

בהיסטוריה המושכחת של השמאל בישראל מככבים מאות רבות של מורות ומורים, ערבים ויהודים, שפעמים רבות עמדו בחזית ההתנגדות לאפליה, לגזענות, לרדיפת האזרחים הערבים, לכיבוש, לממשלה ולשלטון. אותו שלטון הגיב כמצופה: רדיפה, התנכלות, מעקב, איומים ופיטורים. בימים אלה ב-1958, לפני 60 שנה בדיוק, קיבלו מורים ערבים זימונים לוועדות מקארטיסטיות במשרד החינוך ומכתבי פיטורין. כמה מורים ערבים אף נכלאו במעצר מנהלי. היה זה אחד מרגעי השפל ברדיפות של השלטון כלפי האוכלוסייה הערבית, שהתרחש לאחר הדיכוי האלים של הפגנת ה-1 במאי של אותה שנה בנצרת (ר' "זו הדרך", 25.5). יעד הפיטורים היו מורים קומוניסטים וכן מורים חברי

קבלו את

זו הדרך

מדי שבוע

בדואר אלקטרוני

או בדואר רגיל



המעוניינים לקבל בדואר אלקטרוני, ללא תשלום, מתבקשים לשלוח כתובת דוא"ל אל: zohaderekh@gmail.com

המעוניינים לקבל בדואר רגיל, מתבקשים לכסות את הוצאות המשלוח באמצעות תרומה של 150 שקל בשיק לפקודת המפלגה הקומוניסטית הישראלית, ת"ד 26205 תל-אביב 6126102

או לפגוע בענפי כלכלה ובאזורים מסוימים. מדינות יכולות לפגוע בחוליות מפתח בשרשרת הייצור והשיווק של יריבותיהן, ואפילו להרוס משקים שלמים. בלוחמה כלכלית יכולה לפתוח מדינה חזקה לבדה, או לשתף פעולה עם מדינות נוספות – עליהן היא עשויה לכפות הצטרפות אליה באמצעות איומים בסנקציות שניוניות.

נימוקי טראמפ להטלת עיצומים כלכליים שונים ומשתנים: היטלי מכס על ייבוא של פלדה, אלומיניום, משטחים סולאריים, מכונות כביסה ומכוניות, למשל, נועדו לדבריו לייקר את פעולת הייבוא ולהחזיר לארה"ב ייצור שיוצא לארצות אחרות כדי ליצור מקומות עבודה ב"חגורת החלודה" התעשייתית. זו הייתה סיסמת הבחירות שלו ("אמריקה קודמת"), שזכתה בתמיכה בין-מפלגתית. ואולם, לפי חוקי הכלכלה הקפיטליסטית, יגרמו אותם מכסים חדשים לעלית מחירי המוצרים לצרכן בארה"ב.

חשוב לציין, כי ביטול אמריקאי חד-צדדי של הסכמי הסחר עם קנדה ועם מקסיקו (NAFTA), כמו גם ביטול הסכם השותפות הטרנס-פסיפי (TPP), הם הפרה חד-צדדית וכוחנית של הסכמים תוך מטרה להשיג הסכמים נוחים יותר.

מלחמת הסחר עם סין (ר' גיליונות 15 ו-24 של "זו הדרך" בשנה זו) מורכבת יותר, מפני שיש בה היבטים של תחרות פוליטית בין קפיטליזם קורפורטיבי לקפיטליזם ממלכתי. זה מאבק בין הכלכלות הראשונה והשנייה בגודלן בעולם בניין השליטה הכלכלית באסיה ובאפריקה (נגד תכנית "חגורה אחת, דרך אחת" הסינית). זה גם מאבק על מונופוליזציה של הידע הטכנולוגי לעומת הטמעתו הגלובלית, ועל ההגמוניה של הדולר האמריקאי כמטבע העולמי.

הסנקציות שהטיל טראמפ על רוסיה נועדו להיות עונש על מעורבותה של האחרונה באוקראינה, ומטרתן לפגוע בכוחה כמעצמת ייצוא נפט וגז. הסנקציות על אירופה נועדו לשנות את תנאי הסחר בין האיחוד האירופי לארה"ב, לאלץ את אירופה להגדיל את תקציבה הצבאי ולהדגיש את העובדה כי ארה"ב היא "מנהיגת המערב".

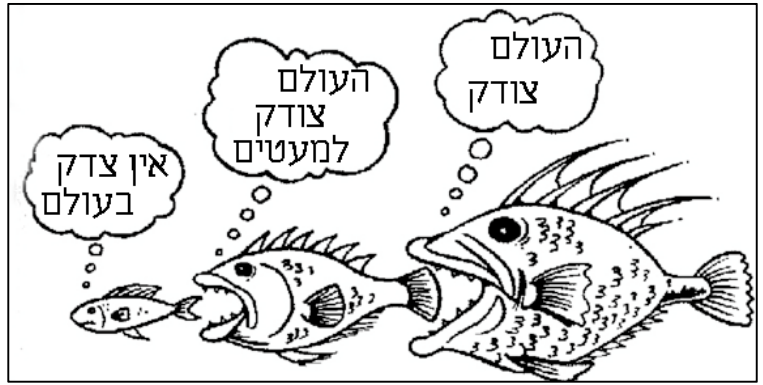
הסנקציות נגד קוריאה הצפונית נועדו לכפות התפרקות גרעינית ושינוי משטר; הסנקציות נגד איראן נועדו לשבור את כוחה של האחרונה כמעצמה אזורית, וגם הן חותרות להביא לשינוי משטרי. לגבי טורקיה, נועדו הסנקציות לגדוע את השאיפות המעצמתיות האוטונומיות של ארדואן ולדרוש את צייתנותו לציוויים האמריקאיים.

טראמפ מזלזל בהסכמים רב-צדדיים (מולטי-לטרליים) ובמוסדות בינלאומיים, שבהם שותפה ארה"ב כחברה אחת מני רבות. נוסף לכך, הוא חותר להשתית את מדיניות החוץ האמריקאית על יחסים דו-צדדיים (בי-לטרליים), שבהם יכולה ארה"ב, המעצמה הכלכלית והצבאית המובילה, למקסם את עצמתה ולהכתיב את תנאיה (בנפרד) לכל מדינה אחרת.

ואולם, הבעיות הסביבתיות, הכלכליות, הפוליטיות והרב-תרבותיות שהעולם עומד בפניהן מחייבות חתירה להסכמה ולשיתוף פעולה. מדיניות של "תפוס כפי יכולתך" שמוביל טראמפ מזכירה את ההתפתחויות שהובילו למשבר הגדול ב-1929.

ישראל של נתניהו, מצדה, תומכת במעשיו של טראמפ, תוך תקווה שזה יאפשר לה להעמיק את מפעל ההתנחלות, וסומכת עליו שיוציא עבודה את הערמונים מהאש האיראנית. בכך, תורם נתניהו לתוהו ובוהו שמשליט טראמפ בעולם.

אבישי ארליך



דונלד טראמפ נגד העולם

בחרתי להעלות השבוע נושא עליו נכתב בהרחבה בכלי תקשורת ברחבי העולם, אך בתקשורת הישראלית החנפנית הוא אינו זוכה כמעט בדיון ביקורתי.

עיצומים כלכליים ביחסים בין מדינות הם אופן ביטוי של כוח, כלומר של מלחמה באמצעים אחרים. אמנם דונלד טראמפ לא פתח (עדיין) במלחמות חדשות, אולם הוא משתמש בעיצומים כלכליים יותר מכל אחד מקודמיו בבית הלבן.

הוא נוקט בעיצומים משום שהוא יכול; לפי החוקה האמריקאית יכולה הרשות המבצעת (הנשיא) להחליט על עיצומים כלכליים ללא אישור הרשות המחוקקת (הקונגרס והסנאט). אך לוחמה כלכלית היא הרת אסון לא פחות מלוחמה צבאית, ופוגעת בעיקר בשכבות החלשות: היא משתקת את הפעילות הכלכלית, כופה אבטלה ומעודדת עוני, רעב, הגירה ואף תמותה.

טראמפ משית בתגובה לכמעט כל מחלוקת, קלה כחמורה, עונשים כלכליים על מדינות – ידידות ויריבות כאחת. הוא עושה זאת בזחיחות ובלי חשבון. עד כה כבר הטיל טראמפ עיצומים על האיחוד האירופי ועל המדינות: קנדה, מקסיקו, ניקרגואה, יפן, רוסיה, סין, קוריאה הצפונית, איראן, סוריה וטורקיה, וידו עוד נטויה.

טראמפ מתעלם מההתנגדות הבינלאומית הגואה לסנקציות. בחלק מהמקרים לא ברורה כלל תכלית הסנקציות, ועוד פחות ברור מה בדיוק נדרשות מדינות לעשות כדי להיפטר מהן (מלבד שינוי כפוי של משטרן או ציות כנוע למדיניות החוץ של ארה"ב).

עיצומים כלכליים הם נשק רב עצמה שאפשר להפעיל באופן צר או רחב, בדרגות חומרה ונוק משתנות: החל בביטול חד-צדדי של מחויבויות והסכמים כלכליים, דרך היטלים (מיסוי), מגבלות על מוצרי יסוד (מזון ואנרגיה למשל) ועד לסנקציות פיננסיות (חסימת קשרים עם בנקי מסחר והשקעות או מוסדות סליקה); מחרם כלכלי (אמברגו) ועד למצור ימי, יבשתי, אווירי ותקשורתי.

בתקופתנו שוכללה הלוחמה הכלכלית עד כדי כך, שאפשר לפגוע באופן ממוקד באנשים מסוימים בהנהגת מדינה יריבה,

אמין הזדהה כמצרי כל חייו, אולם נמלט מארצו ב-1960 לאחר תקופה במעצר ובשל החשש ממעצר נוסף תחת משטר נאצר. מאז, חרף השכלתו הגבוהה, שליטתו בצרפתית ואין ספור הזמנות ללמד באירופה או בארה"ב, הקפיד אמין להמשיך לחקור, להתגורר וללמד באפריקה. הוא היה אורח קבע בפורום החברתי העולמי – מפגש התנועות והאישים השנתי החשוב של פעילות ופעילים מרחבי העולם נגד הגלובליזציה הקפיטליסטית.

במאמר שראה אור אשתקד, בו ניתח את המצב בעולם לאחר היבחרו של דונלד טראמפ לנשיאות ארה"ב, כתב אמין: "עמדותיו של טראמפ נראו בעיניי חלק מאורחי ארה"ב תמוהות. אבל לנשיא הנבחר יש מרחב תמרון מצומצם ביותר על מנת לחולל ולו חלק מזערי מהבטחותיו. יחד עם זאת, העובדה שהוא נבחר כדי לעמוד בראש המעצמה האימפריאליסטית הגדולה בעולם היא ביטוי לעומק המשבר של הגלובליזציה הניאו-ליברלית".

לדבריו, בחירתו של טראמפ, תוצאות הצבעת הברקזיט בכריטינה, התמיכה בכוחות הניאו-פשיסטיים באירופה, כמו גם ניצחון סיריזה בבחירות ביוון, בחירתו של ג'רמי קורבין לעמוד בראשות מפלגת הלייבור והתחזקותה של פודמוס בבחירות בספרד – כולם ביטויים פוליטיים לעומק המשבר של המערכת הניאו-ליברלית הגלובלית:

"הגלובליזציה, נגדה טענתי תמיד שאיננה בת-קיימא, מתפוררת לנגד עינינו. זה קורה דווקא בלבה. לכל הניסיונות להצילה באמצעות שינויים מינוריים אין שום תכלית. אך לא ניתן לפרש את התפוררות הגלובליזציה הקפיטליסטית כהתקדמות בדרך להצבת אלטרנטיבה בת-קיימא: הסתיו של הקפיטליזם אינו בהכרח אביב העמים".

עוד הדגיש אמין, כי "התפוררות היא הזדמנות היסטורית עבור העמים והעובדים להציב אלטרנטיבה זו. אבל היא חייבת לכלול לפחות שני מרכיבים: תכניות לאומיות לנטישת כללי הניהול הכלכליים הניאו-ליברליים לטובת פרויקטים של ריבונות עממית ובמרכוז הקדמה החברתית; ובמישור הבינלאומי – הקמת משטר של גלובליזציה רב-קוטבית המבוסס על הסכמים לתועלת הדדית".

אמין סבר כי טראמפ ישתדל "למשמע את בנות בריתה של ארה"ב ברחבי העולם, אבל הוא כבר הציב את המטרה העיקרית – סין. לנשיא ארה"ב ולאוצרו אינם צפויים ימים של גשוג וצמיחה, אלא של סכסוך וחדרה".

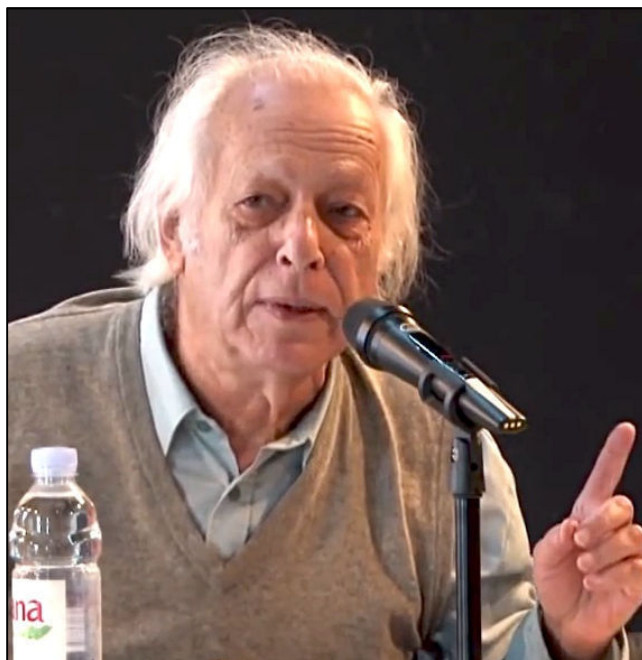
סמיר אמין פרסם עשרות ספרים באנגלית, בערבית, בצרפתית, בספרדית ובשפות נוספות. מאמרים מעטים פרי-עטו פורסמו בעברית, רובם באתר "הגדה השמאלית". בספר בעריכתו, "אנטי-גלובליזציה – ביקורת הקפיטליזם העכשווי" (רסלינג, 2003), ראה אור מאמרו "קפיטליזם, גלובליזציה ומרקסיזם". לאחר פרסום המאמר בעברית נפגשתי עמו פעמיים בפורומים בינלאומיים.

מצד אחד, התנגד אמין לנורמליזציה עם ישראל, כדבריו, "לפחות עד להקמת מדינה פלסטינית עצמאית שירושלים המזרחית בירתה". מצד שני, אמין התעניין באופן בו התקבל מאמרו בקרב קהל קוראיו בישראל.

על התרגום עצמו ידע, כי ניתן אישור לכך מכתב העת הקובני "מחברות מאמריקה שלנו", בו ראה אור לראשונה. עורכי הפרסום, שיצא לאור בהוואנה, פנו לאמין כדי לקבל את הסכמתו.

בשיחות קצרות אלה התעניין אמין במחקר המרקסיסטי בישראל ובשפה העברית. כדי לעקוב אחר המרקסיזם בערבית, לא היה לו צורך בתיווכי.

אפרים דויד



סמיר אמין בהרצאה בפריז, מאי 2017 (צילום: הומניטה)

סמיר אמין איננו

הוכיח כי משבר הגלובליזציה מעמיק

פרופ' סמיר אמין, תיאורטיקן מרקסיסטי נודע, הלך לעולמו בשבוע שעבר (12.8) בפריז. אמין, כלכלן מצרי יליד פורט סעיד (1931), היה ממבקרי הגלובליזציה הידועים בעולם. הוא פרסם בשנים האחרונות שורה ארוכה של ספרים ומאמרים המתחיים ביקורת קשה על הקפיטליזם הגלובלי.

אמין על קפיטליזם ומרקסיזם

"אין כוונתי להפוך לפוסק האחרון בכל הנוגע למרקסיזם. לצערי, טרם השתחררנו מהנטייה לפסוק פסיקות לפי ההנחה ש'המרקסיזם שלי הוא המדויק והנכון'; אנו נוהגים לגשת אל הדיונים מתוך הנחה זו והדבר אינו תורם לדיאלוג פורה. אני סבור שמרקס היה המבקר הרדיקלי והמהפכני ביותר של הקפיטליזם – לפניו ואחריו לא קם לקפיטליזם מבקר חריף כמוהו.

"המרקסיזם, כזרם מחשבתי, התבסס על כוחות חברתיים הנלחמים בקפיטליזם – בין אם מדובר במעמד העובדים במדינות הקפיטליסטיות, ובין אם מדובר בעמים הנופלים קרבן להתפשטות הקפיטליסטית. כוחות חברתיים אלה זכו בהישגים במהלך ההיסטוריה; הם זכו בניצחונות שונים באופיים ובהיקפם, בתוך החברה הקפיטליסטית, או לחילופין הם גילמו ניסיונות להיחלץ ממנה באמצעות מהפכות סוציאליסטיות. כאשר כוחות חברתיים אלה עלו לשלטון, היה המרקסיזם נקודת מוצא לבניית חברה חדשה.

"זו הסיבה העיקרית לכך שלאחר תפיסת השלטון חדל הממד הבסיסי והביקורתי של הקפיטליזם לעמוד בחזית המאבק, בעיקר במצב שבו כוחות חברתיים אלה נאלצו להתמודד עם שורה של תפקידים, הרחוקים מהמדד הביקורתי של הקפיטליזם".

קטע מהרצאה שנשא סמיר אמין בהוואנה, בירת קובה, שראתה אור באסופה "אנטי-גלובליזציה - ביקורת הקפיטליזם העכשווי" (רסלינג, 2003), בעריכת אפרים דויד

עוסק ספרה של דהאן כלב, מדענית מדינה, פרופ' אמריטה מאוניברסיטת בן גוריון בנגב ופעילה חברתית רבת זכויות. למרות קווי הדמיון המעמדיים בין שתי הנשים שהתעוררו למאבק על קיום ומצאו את עצמן גיבורות תרבות, הנהיגה כל אחת מהן מאבק שונה במהותו.

אינגבר וחברותיה נאבקו במאורגן על מקור פרנסתן, ואילו כנפו יצאה למסע מחאה אישי נגד קיצוץ קצבה שהייתה חיונית לקיום משפחתה. הן לא היו נשים פוליטיות, והן לא הביעו עוינות כלפי הכוחות שפגעו בהן. מדוע אפוא בחרה דהאן כלב למסגר את סיפוריהן תחת מושגי המפתח 'מרי וסירוב' המזוהים בתודעתנו הפוליטית עם אי-ציות אזרחי מטעמי מצפון, עד כדי הפרת חוק לפעמים?

שאלה מתבקשת נוספת היא, אם מוצדק להגדיר מאבקים כמונחים פמיניסטיים רק מפני שהם מונהגים בידי נשים. האם סיפוריהן של אינגבר וכנפו אינם שייכים בעצם לנרטיב המעמדי? על כנפו כותבת דהאן כלב, כי "לא אג'נדה פמיניסטית או תודעה מזרחית הם שהניעו אותה לפעול", ואילו אינגבר הובילה את המאבק במסגרת תפקידה כראשת ועד העובדות. האם קריאת תיגר של נשים על הסדר החברתי, שאין מאחוריה תשתית רעיונית ופוליטית פמיניסטית לשחרור, היא סיפור פמיניסטי?

תשובותיה של דהאן כלב, והתובנות שהיא מפתחת על סמך סיפורי החיים של גיבורותיה, הן תרומה חשובה לגוף הידע הפמיניסטי שנבנה בהתמדה, מאז שנות ה-60 במאה ה-20, סביב אסטרטגיות של סירוב ומרי שפיתחו נשים במקומות שונים בעולם נגד מנגנוני דיכוי מדינתיים וכלכליים.

הקשר האמפתי שנוצר בינה ובין הנשים אפשר לה לקבל מהן תמונה מורכבת על הרגע המכונן שבו נוצר השינוי התודעתי המשחרר שמעורר לפעולה. רגע זה, שבו מתחולל המעבר מצייטנות להתנגדות, הוא המעניין אותה; אזור הדמדומים שבו מוצאת את עצמה האישה החוצה בפעולת המרי את הקו הדק המפריד בין המרחב הפרטי לציבורי הוא שמעסיק אותה בספרה. לטענת דהאן כלב, המאבקים של אינגבר וכנפו צריכים פרשנות אחרת מזו של 'מאבק פועלים' או 'מאבק פמיניסטי', כיוון שאי אפשר לכנס אותם תחת "קטגוריה ברורה של מאבק".

לדעתה, הם מתאימים יותר לקטגוריות של מרי וסירוב, שנרטיבים פמיניסטיים משתמשים בהן לתיאור פעילות של נשים, או הימנעות מפעולה, במטרה לשבש את מוקדי הסדר הקיים ולערער עליהם.

מה יזכר מסיפורי המרי? האם מדובר בהצלחה או בכישלון, ואיך נמדוד? דהאן כלב מוותרת על ההכרעה בשאלה זו, ולא רק מפני שקשה להגדיר תוצאות של מרי וסירוב כמונחים בינאריים של הצלחה או כישלון. במקום למדוד תוצאות, היא מציעה לבחון תהליכים והתנסויות שנשים במאבק חוות, ולהבין גם את המרי השקט, היומיומי, המתרחש מאחורי רעלת השתיקה והציטנות. מה שחשוב הוא שבנשים עצמן, בתוך המרי והסירוב, מתחולל תהליך של שחרור והן יוצרות שינוי תודעתי שהשפעתו על כלל הנשים גדולה ומתמשכת.

זה ספר שצריך היה להיכתב, והוא נכתב, כפי שמעידה עליו הנרייט דהאן כלב, מתוך "התמסרות למאמץ שמטרתו לתעד סיפורים ייחודיים על נשים ייחודיות [...] המונחת בתשתיות השיח הפמיניסטי", וגם מעבר לו.

חדוה ישכר

הנרייט דהאן כלב, **נשים בישימון - מרי וסירוב**

בשולי החברה (רסלינג, 2018)



ויקי כנפו, 2016 (צילום: ויקימדיה)

מבט אמיץ ומחדש על נשים במאבק ספר חדש מאת הנרייט דהאן כלב

בארץ הישימון, שברא ת. ס. אליוט בפואמה האלמותית שלו, אפרייל הוא האכזר בחודשים. הארץ סלעית ויבשה; המוות שולט בה. לעומתו, דווקא הישימון המצפה רמוני, "...בלב המדבר של ישראל, בנגב, בשולי החברה..." כותבת הנרייט דהאן כלב בספרה המשובח, הצמיח נשים שהנהיגו מאבקים מלאי חיות ורשמו דפים חשובים בהיסטוריה החברתית והמגדרית של ישראל.

בקיץ 2000 הובילה חבצלת אינגבר מאבק עובדות נגד סגירת מתפרת רמון שבה הועסקו. ביוזמת ההסתדרות ובתמיכתה הכספית הקימו חלקן אגודה שיתופית שהמשיכה להפעיל את המתפרה. אינגבר נבחרה ליושבת ראש הקואופרטיב, והפכה באחת מפועלות למנהלת. מה שנראה בדיעבד כניסוי שנכשל, אם לא כהימור ציני מצד ההסתדרות נוכח קריסתו של ענף הטקסטיל באותה עת, הסתיים כעבור שנה וחצי. הקואופרטיב פורק, ואינגבר המובטלת שבה לזהותה הפרולטרית שממנה לא הצליחה להשתחרר גם בימה כמנהלת.

שלוש שנים לאחר מכן יצאה ויקי כנפו, אם יחידנית שעבדה בשתי משרות דלות שכר, לצעדה ספונטנית ממצפה רמון לירושלים במחאה על הקיצוץ בקצבאות למשפחות חד-הוריות. בתוך ימים הפכה כנפו למנהיגה של מחאה חברתית מתרחבת נגד הפגיעה בשירותים החברתיים שיזם שר האוצר אז, בנימין נתניהו, הכהן הגדול של האידאולוגיה הניאו-ליברלית.

בשני המאבקים הללו, ובדמויותיהן של אינגבר וכנפו,

למינוף המערכה נגד חוק הלאום

ובמקביל – מניעת בידודו בדרך של כל הניזוקים ממדיניות הממשלה הימנית ובניית חזית יהודית-ערבית רחבה למאבק בפשיזם. המשימה הדחופה היא למנף הפגנה היסטורית זו לעבר הרחבת והעמקת המאבק נגד החוק הזה עד ביטולו ועד הפלת ממשלת הגזענות, הכיבוש והפשיזם. חד"ש מביעה תמיכה בצעדים שנקטו ועדת המעקב העליונה והרשימה משותפת כמערכה נגד חוק הלאום. חד"ש פוסלת כל גישה של נסיגה והתבודדות ומדגישה כי הדרך הרצויה והמועילה היא התנגדות והתעמתות. חד"ש קוראת לחיזוק אחדות המאבק ולדחיית גישות צעקניות עקרות. מזכירות חד"ש מגנה את התקיפות של זה"ל ברצועת עזה, ומצדיעה להמוני הגברים והנשים הנוטלים חלק במאבק העממי נגד המצור במסגרת "תהלוכות השיבה" השבועיות. חד"ש מזוהירה מפני הסכנה ש"הסכם הרגיעה" בין תנועת חמאס לבין ממשלת ישראל, בתיווך מצרי-קטארי, ישרת את יישום "עסקת המאה" של ממשל טראמפ, שמטרתה העיקרית – למנוע את כינונה של מדינה פלסטינית ריבונית בגדה, כולל ירושלים המזרחית, וברצועה. עקיפת אש"ף וניצול הפילוג הפלסטיני כדי לרמוס את הסיכוי לפתרון צודק של השאלה הפלסטינית – הם הזרז לפגישה בין שר הביטחון ליברמן עם השליח הקטארי עמאדי. חד"ש שבה וקוראת לכל הפלגים הפלסטינים לאחד שורות במאבק נגד הכיבוש.



אבנרי (1923-2018). צילום: ויקימדיה

פעיל השלום אורי אבנרי איננו

אורי אבנרי, העיתונאי, העורך, הסופר וחבר הכנסת שהקדיש את חייו למערכה למען שלום ישראלי-פלסטיני, הלך לעולמו השבוע (20.8). בדברי הספד שפרסם באותו יום כתב ח"כ דב חנין (חד"ש, הרשימה המשותפת) בין היתר: "לאבנרי היה מצפן פוליטי יציב. הוא הבין שמבחנה העליון של ישראל נמצא ביכולת להגיע לשלום. הוא המחיש היטב את ההבדל בין לאומיות לבין לאומנות. אהבת העם, השפה והארץ מעולם לא התגלגלו אצלו להתנשאות".

החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון מברכת על ההצלחה הרבה של ההפגנה שיזמה ועדת המעקב העליונה לענייני הציבור הערבי במוצ"ש (11.8) בת"א, בה השתתפו רבבות יהודים וערבים. הייתה זו מחאה דמוקרטית המונית נגד חוק הלאום המגלם הידרדרות פשיסטית מסוכנת ומכוונת משטר אפרטהייד דה יורה – נכתב בהחלטות המזכירות הארצית של התנועה שהתכנסה בחיפה (17.8).

בהמשך ציינה מזכירות חד"ש, כי ההפגנה ההמונית בלב תל אביב הייתה אבן דרך בהשמעת זעקה מאוחדת של הציבור הערבי יחד עם זעקתם הדמוקרטית של אלפי אזרחים יהודים המתנגדים לחוק. אחדות מאבק רחבה בדרישה לביטול חוק גזעני ולהבטחת שוויון לכל האזרחים – היא המדירה שינה מעיניה של ממשלת הימין, אשר מהמרת על שבירת רוחו של המיעוט הלאומי מחד גיסא, ועל בידודו מאידך גיסא.

מזכירות חד"ש גינתה את מקהלת ההסתה בניצוחו של נתניהו נגד ההפגנה ונגד המפגינים, שחתרה לנטרל את הלגיטימיות שלה ואת הלגיטימיות של ההמונים הערבים ושל כלל הכוחות הדמוקרטיים בחברה הישראלית.

חד"ש מדגישה מתחילת המערכה נגד חוק הלאום, כי התנאי להצלחה הוא אחדות מאבק של הציבור הערבי

מק"י - סניף תל אביב

מרקסיזם במאה ה-21: מפגש רביעי

המפגש הרביעי בקורס הקיץ הרעיוני ידון בגישות מרקסיסטיות ביקורתיות למדינה. בהשתתפות ד"ר עופר נסיף יום ב', 22 באוגוסט, 20:00, אחד העם 70, ת"א

נשים בישימון - מרי וסירוב בשולי החברה

אירוע השקה לספרה החדש של הנרייט דהאן כלב בהשתתפות המחברת הנרייט דהאן כלב. תנחה: חדוה ישנר. עוד על הספר - ר' עמוד 7 בגיליון זה יום ב', 27 באוגוסט, 19:00, אחד העם 70, ת"א

מועדון קולנוע בגדה השמאלית

החופים של אנייס - אנייס ורדה 2008, צרפת (צרפתית; כתוביות באנגלית) מוצ"ש, 25 באוגוסט, 20:00, אחד העם 70, תל אביב

המפלגה הקומוניסטית הישראלית

החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון

אבלות על מותו של אורי אבנרי

פעיל השלום הבלתי-נלאה, איש המאבקים המשותפים הרבים נגד הכיבוש ונגד הגזענות